

บวบเหลี่ยม [*Luffa acutangula* (L.) Roxb.]

พันธุ์ ศฝก. 6

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ - สกุล	ศุภย์ฝักและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่อยู่	เลขที่ 33 หมู่ที่ 11 ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางปะกง จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20250
โทรศัพท์	08-1940-5544

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

บวบเหลี่ยม พันธุ์ ศฝก. 6 เป็นพันธุ์ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบรวมหรือการคัดเลือกหมู่ (mass selection) โดยมีที่มาจาก อันเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชครั้งเสด็จพระราชดำเนิน ณ ศูนย์ฝักอบรมเยาวชนเกษตรวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2531 ได้มีพระราชกระแสรับสั่งข้อหนึ่งว่า “การนำพันธุ์ใหม่หรือพันธุ์ต่างประเทศต้องระวังเรื่องโรค ถ้าเกิดโรคแล้วจะเกิดเสียหายมากและขาดทุน การนำพันธุ์ต่างประเทศมาราคาสูงไม่ควรพึ่งพา” (Wat Yansangvararam Agricultural Training and Development Center ‘Under His Majesty the King’s initiative project’ 1988) และ ปัญหาที่เกษตรกรต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ราคาแพง เมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ เป็นลูกผสมนำมาปลูกต่อไม่ได้ และไม่มีเมล็ดพันธุ์เกษตรอินทรีย์หรือเมล็ดพันธุ์เกษตรธรรมชาติ จำหน่ายในท้องตลาดไทย ซึ่งข้อกำหนดเกษตรอินทรีย์มาตรฐานสากลได้กำหนดว่า ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2005 ต้องใช้เมล็ดพันธุ์พืชที่ผลิตแบบเกษตรอินทรีย์เท่านั้น จึงเป็นปัญหาที่นำไปสู่การวิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์เกษตรธรรมชาติ ในปีพ.ศ. 2545 ได้เริ่มงานวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ โดยนางทิพวรรณ สิทธิรังสรรค์ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาวิชาการ ได้รวบรวมพันธุ์ที่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จากนั้นปลูกและคัดเลือกแบบรวมภายใต้ระบบเกษตรธรรมชาติเกษตรอินทรีย์ โดยเลือกบวบเหลี่ยมที่ให้ผลผลิตสูง มีลักษณะผลสวยเนื้อแน่น มีรสชาติดี ทนต่อโรคและแมลง ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2557 เป็นเวลา 12 ปี จึงได้บวบเหลี่ยมพันธุ์ใหม่ตั้งชื่อพันธุ์ว่า ศฝก. 6

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท	ชื่อไทย บวบเหลี่ยม ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb. ชื่อวงศ์ Cucurbitaceae พืชผัก ไม้เถาล้มลุก
ราก	ระบบรากแก้ว (tap root system)
ต้น	ไม้เลื้อย ลำต้นยาวหลายเมตร ทรงกระบอกยาว มีขนหยาบ เส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5 เซนติเมตร
ใบ	ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูป 5 – 7 เหลี่ยม กว้าง 25.4 เซนติเมตร ยาว 18.4 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบเว้า ขอบใบหยัก ก้านใบเป็นเหลี่ยม ยาว 14.1 เซนติเมตร
ดอก	ดอกแยกเพศร่วมต้น (monoecious plant) ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ ดอกเพศผู้และ

ดอกเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง โคนเชื่อมติดกัน เกสรเพศผู้ (stamen) สีเหลือง ก้านดอกมีขน ดอกเพศเมียกลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง โคนเชื่อมติดกัน รังไข่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ทรงกระบอก มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ยอดเกสรเพศเมีย (stigma) แยกเป็น 3 แฉก ก้านดอกมีขน

ผล ทรงกระบอก ยาว 39.1 – 43.4 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.7 เซนติเมตร โคนเรียว ยาว มีเหลี่ยมเป็นสัน ตามความยาวของผล

เมล็ด รูปทรงเมล็ดกลมรี กว้าง 0.7 เซนติเมตร ยาวประมาณ 0.9 เซนติเมตร มีจำนวนเมล็ดประมาณ 94 เมล็ดต่อผล

ลักษณะอื่น ๆ

1. ผลผลิต 1.2 ต้นต่อไร่ น้ำหนักต่อผล 205.2 – 250.0 กรัม
2. ต้านทานต่อโรคราน้ำค้างและแมลงวัน

อ้างอิง : ทิพวรรณ สิทธิรังสรรค์. 2560. การวิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์เกษตรกรธรรมชาติกรณศึกษาบวบเหลี่ยม (ศฝก. 6). การประชุมวิชาการพืชสวนแห่งชาติ ครั้งที่ 16. คณะเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร. 29 พฤศจิกายน – 1 ธันวาคม 2560.

บวบเหลี่ยมพันธุ์ ศฝก. 6